

Naar één producentenorganisatie voor de binnenvisserij

LEI

WAGENINGEN UR

Naar één producentenorganisatie voor de binnenvisserij

Ellen Hoefnagel

LEI-nota 10-173

December 2010

Projectcode 32042

LEI, onderdeel van Wageningen UR, Den Haag

Het LEI kent de volgende onderzoeksvelden:

Sector & Ondernemerschap

Regionale Economie & Ruimtegebruik

Markt & Ketens

Internationaal Beleid

Natuurlijke Hulpbronnen

Consument & Gedrag

Naar één producentenorganisatie voor de binnenvisserij

Hoefnagel, E.

LEI-nota 10-173

31 p., tab., bijl.

De Nederlandse binnenvisserij kent momenteel twee organisaties van vissers: de PO IJsselmeer en de Combinatie van Beroepsvissers. Het aantal vissers loopt geleidelijk terug. Wanneer men besluit tot de oprichting van 1 PO zijn er gedurende vijf jaar onder bepaalde voorwaarden vergoedingen mogelijk van de EU en het ministerie van EL&I. Ook kan er een organisatorische efficiëntieslag gemaakt worden en mogelijk meerwaarde worden gecreëerd voor gecertificeerde vis. In deze deskstudie zijn de voor- en nadelen van 1 PO in de binnenvisserij in beeld gebracht. Er blijkt enig draagvlak te zijn voor meer samenwerking tussen de twee organisaties, maar men ziet ook praktische knelpunten.

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

© LEI, onderdeel van Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek, 2010
Overname van de inhoud is toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Het LEI is ISO 9001:2008 gecertificeerd.

Inhoud

	Woord vooraf	6
	Samenvatting	7
	Inleiding	8
2	Huidige situatie	9
	2.1 Twee organisaties	9
	2.2 Visserij en beheer op het IJsselmeer en de overige binnenwateren	9
	2.3 Aalverordening en aalbeheerplan	11
	2.4 Economische situatie	11
3	Producentenorganisaties	12
	3.1 Europese Marktordening binnen GVB	12
	3.2 Producentenorganisaties binnen het Gemeenschappelijk Visserijbeleid	12
	3.3 Richtlijnen voor PO's	14
	3.4 PO IJsselmeer: werkwijze in de praktijk	14
4	Voor- en nadelen van PO-structuur	17
	4.1 Vereisten aan een PO	17
	4.2 Economische voor- en nadelen van 1 PO	18
5	Draagvlak voor een gezamenlijk PO	19
	5.1 Beelden en verwachtingen	19
6	Discussie	23
	6.1 Inleiding	23
	6.2 Verslag discussie	23
	Literatuur en websites	25
	Bijlagen	26
	1 Regeling werkprogramma's producentenorganisaties visserij- en aquacultuursector	26
	2 Verslag bijeenkomst 1 PO in de Binnenvisserij	29

Woord vooraf

In 2009 heeft de minister van het ministerie van LNV (nu EL&I) gezamenlijk met sectororganisaties en overige stakeholders, een aantal beleidsvoornemens met betrekking tot de binnenvisserij geïdentificeerd. Eén daarvan is de mogelijke instelling van één producentenorganisatie (PO) voor de binnenvisserij. Op dit moment is de organisatie en vertegenwoordiging van de beroepsbinnenvisserij nog verdeeld over twee structuren: de PO IJsselmeer voor de IJsselmeervissers en de Combinatie van Beroepsvissers voor de vissers op de meeste overige binnenwateren. Het ministerie heeft het LEI, onderdeel van Wageningen UR, de opdracht gegeven een deskstudie uit te voeren naar de voor- en nadelen van een PO-structuur voor de hele binnenvisserij. De eerste resultaten van het onderzoek werden gepresenteerd tijdens een workshop op het LEI waarbij de sector en ambtenaren van het ministerie aanwezig waren en gediscussieerd is over de voor- en nadelen van het samengaan van de twee organisaties. Het onderzoek is uitgevoerd door drs. Ellen Hoefnagel. Dr. W. Dekker van IMARES heeft een bijdrage geleverd in hoofdstuk 2. Vanuit het ministerie van EL&I heeft ir. F. van den Berg het project begeleid. Dank is verschuldigd aan de geïnterviewden: A. Heinen en D. Visser van de Combinatie van Binnenvissers en J. Nooitgedagt van PO IJsselmeer en aan de deelnemers aan de workshop, F. van den Berg en A. Rothuis van EL&I, D.J. Berends van PO IJsselmeer en A. Heijnen van de Combinatie van Binnenvissers.

Prof.dr.ir. R.B.M. Huirne
Algemeen Directeur LEI

Samenvatting

De Nederlandse binnenvisserij kent momenteel twee organisaties van vissers: de PO IJsselmeer en de Combinatie van Beroepsvissers. Het aantal vissers loopt geleidelijk terug. Wanneer men besluit tot de oprichting van één producentenorganisatie zijn er gedurende vijf jaar onder bepaalde voorwaarden vergoedingen mogelijk van de EU en het ministerie van EL&I. Ook kan er een organisatorische efficiëntieslag gemaakt worden en mogelijk meerwaarde worden gecreëerd voor gecertificeerde vis. In deze deskstudie zijn de voor- en nadelen van één PO in de binnenvisserij in beeld gebracht. Er blijkt enig draagvlak te zijn voor meer samenwerking tussen de twee organisaties, maar men ziet ook praktische knelpunten. De sector stelt als voorwaarden een gefaseerde verandering voor; een 'warme' sanering; en een professionele benadering van het visserijbeheer door de sportvisserij.

Dit zijn de resultaten van een deskstudie en een workshop met de sector en het ministerie van EL&I. Deze studie is uitgevoerd naar aanleiding van een aantal beleidsvoornemens met betrekking tot de binnenvisserij die gezamenlijk geïdentificeerd zijn in 2009 door de toenmalige minister van het voormalig ministerie van LNV, sectororganisaties en overige stakeholders. Een van de beleidsvoornemens is de mogelijke instelling van één producentenorganisatie voor de binnenvisserij.

1 Inleiding

De visserij op de binnenwateren heeft een lange geschiedenis. Al eeuwenlang vindt visserij plaats, in eerste instantie om vis te vangen voor de voedselvoorziening, later ook voor de ontspanning. Op dit moment is de beroepsvisserij op de binnenwateren een relatief kleine sector. Recent hebben de teruggang van de aalstand en de hiermee samenhangende herstelmaatregelen in het kader van de EU-Aalverordening, een aanzienlijke impact voor de beroepsvisserij op de binnenwateren.

In 2009 heeft de voormalige minister van LNV gezamenlijk met sectororganisaties en overige stakeholders, een aantal andere beleidsvoornemens met betrekking tot de binnenvisserij geïdentificeerd.¹ Eén daarvan is de mogelijke instelling van 1 PO voor de binnenvisserij. Op dit moment is de organisatie en vertegenwoordiging van de beroepsbinnenvisserij nog verdeeld over twee structuren: de PO IJsselmeer voor de IJsselmeervissers en de Combinatie van Beroepsvissers voor de vissers op de meeste overige binnenwateren.

Dit is voor een kleine beroepsgroep als de beroepsbinnenvissers een onwenselijke situatie. Daarom is het voornemen neergelegd om de mogelijkheden te onderzoeken voor de ontwikkeling van één centrale PO Binnenvisserij voor alle beroepsvissers op de binnenwateren. De sector heeft hierin zelf het voortouw, LNV speelt een rol in de facilitering van dit proces. Dit rapport is een eerste verkennend onderzoek naar de praktische uitwerkingsaspecten met betrekking tot de instelling van 1 PO.

In samenspraak met het ministerie van LNV zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Wat zijn de voor- en nadelen van 1 PO binnenvisserij voor alle binnenwateren, mede gezien de Europese marktordering, de Europese aalverordening, en de economische situatie in de beroepsbinnenvisserij?
- Is er bij de beide huidige sectororganisaties (Combinatie van Beroepsvissers en PO IJsselmeer) draagvlak voor een gezamenlijke PO, welke beelden/verwachtingen hebben de beide organisaties hierover en op welke termijn zou men over kunnen gaan tot de vorming van een PO:
- Wat zijn de belangrijkste knelpunten voor het invoeren van een PO binnenvisserij - hoe kan de vorming van een PO het best opgestart worden en welke praktische punten dienen hiervoor te worden uitgewerkt:

Aanpak

1. Korte deskstudie naar voor en nadelen van een PO-structuur en de praktische en juridische uitwerkingspunten die hierbij van belang zijn.
2. Korte peiling naar draagvlak en beelden bij de beide organisaties.
3. Workshop waarin uitgenodigd: IMARES, LEI, LNV (waaronder juristen), PO IJsselmeer en CvB waarin op basis van de resultaten van de deskstudie (punten 1 en 2) wordt gesproken over: voor- en nadelen en praktische mogelijkheden voor de oprichting van 1 organisatie/1 PO in de Binnenvisserij.

2 Huidige situatie

2.1 Twee organisaties

2.1.1 PO IJsselmeer¹

Op het IJsselmeer is een steeds kleiner wordende groep beroepsvissers actief (zo'n 65 vergunningen); zij vissen vooral op aal (paling), op schubvis (spiering, snoekbaars, baars) en op wolhandkrab. Zij vissen gezamenlijk op het gehele IJsselmeer/Markermeer (gemene weide visserij). Wel is voor de vaste (grote) fuiken een verdeling gemaakt van plaatsen waar men mag vissen. De Nederlandse Staat is eigenaar van het visrecht en geeft op basis hiervan schriftelijke toestemmingen uit aan de vissers. Ieder jaar stellen de IJsselmeervissers, die zich hebben aangesloten bij de PO Vissersbond-IJsselmeer, een gezamenlijk visplan op om een zo goed mogelijk visbeheer te realiseren. De IJsselmeervissers voeren hun vangsten aan bij de vijf IJsselmeerafslagen. De vijf IJsselmeerafslagen zijn gevestigd te Enkhuizen, Stavoren, Den Oever, Urk en Volendam.

2.1.2 Combinatie van Beroepsvissers

De Combinatie van Beroepsvissers (CvB)² is de landelijke koepelorganisatie van beroepsvissers op de binnenwateren, uitgezonderd het IJsselmeer. De CvB heeft tot doel de belangenbehartiging, ondersteuning en educatie van de leden. Centraal daarbij staat het uitoefenen van een transparante en duurzame visserij.

De CvB telt een negental regionale bonden en afdelingen, waarbij in totaal ruim 100 visserijbedrijven zijn aangesloten. Dit zijn beroepsvissers die een aanzienlijk deel van hun totale inkomen verwerven uit de visserij. De regionale bonden zijn: Groningse Bond van Binnenvissers; Friese Bond van Binnenvissers; Algemene Bond van Binnenvissers in Noordwest-Overijssel; Beheerseenheid Noordoost-Nederlandse Beroepsvissers; Noord-Hollandse Bond van Binnenvissers; Zuid-Hollandse Bond van Binnenvissers; Verenigde Rivier vissers 'Samen Sterk'; Vereniging van Beroepsvissers Zuidwest-Nederland en afdeling Aalsmeer.

De CvB is het centrale aanspreekpunt voor de overheid en alle overige organisaties en instanties die betrokken zijn bij de visstand en de visserij op de binnenwateren (dus met uitzondering van het IJsselmeer).

2.2 Visserij en beheer op het IJsselmeer en de overige binnenwateren³

2.2.1 Organisatie

De binnenvisserij in Nederland vindt plaats in meren, kanalen, rivieren en tal van kleinere binnenwateren. Het beheer en beleid valt vanouds in twee categorieën uiteen: de IJsselmeervisserij en de visserij op de overige binnenwateren.

Op het IJsselmeer wordt door de vissers in gemene weide gevist (de vissers mogen allen op het gehele IJsselmeer de visserij uitoefenen), waarbij door de overheid beperking zijn opgelegd aan het aantal te gebruiken vistuigen. Op het IJsselmeer wordt ook een registratie van de aanlandingen bijgehouden.

In de overige binnenwateren is het beheer in hoge mate gedecentraliseerd en gedereguleerd: voor individuele vissers is het gebied waarin zij mogen vissen afgebakend, maar de in te zetten vistuigen mogen

---

¹ Ontleend aan: www.vissersbond.nl (2010).

² Ontleend aan: www.combinatievanberoepsvissers.nl (2010).

³ De inhoud van de paragrafen 2.2 en 2.3 zijn door dr. W. Dekker van IMARES aangeleverd.

zelf (binnen enkele algemene wettelijke kaders) worden bepaald, en er vindt geen centrale registratie van de vangsten plaats.

In de afgelopen decennia is het streven van de overheid erop gericht geweest de betrokkenen (beroepsvisserij, hengelsport, waterbeheerders, eventueel natuurbeheerders) op regionaal niveau bij het beheer te betrekken. Op het IJsselmeer betekende dit dat de beroepsvisserij sinds de jaren 1990 in een co-managementopzet betrokken werd, onder andere via de PO IJsselmeer. In de overige binnenwateren lag de nadruk op de opzet van regionale beheersorganen, de Visstands Beheers Commissies (VBC's), waarin de overheid zelf geen of vrijwel geen inhoudelijke rol meer speelde.

In beide gevallen was er echter sprake van een sterke deregulering. Het Reglement voor de Binnenvisserij bevat weliswaar een verplichting om vangsten (vanaf 5 kg) in de bedrijfsadministratie te registreren, maar er is geen verplichting deze gegevens ook centraal aan te leveren en hier bestaat dus geen centraal register van.¹ Met betrekking tot de VBC's is het de bedoeling om in gezamenlijk overleg het beheer vorm te geven, en de gekozen aanpak vast te leggen in een zogenaamd visplan. Echter, dit is met uitzondering van de staatswateren (rijkswateren) nog geen verplichting en bovendien worden aan dit visplan tot op heden nog geen inhoudelijke criteria gesteld. Centrale registratie en aansturing waren daarom tot dusver gering.

2.2.2 Visserij

De visserij op aal vormde in de afgelopen halve eeuw de belangrijkste inkomstenbron voor de binnenvisserij. Van de overige soorten (baars en snoekbaars, brasem- en voorn-achtigen, krabben, enzovoort) zijn geen precieze cijfers van de aanvoer bekend. Sinds begin jaren zeventig is het visrecht op deze soorten in de wateren buiten het IJsselmeer veelal toegekend aan de hengelsport. Welke bijdrage deze soorten aan het inkomen leveren, is daardoor moeilijk in te schatten. Recente studies zoals EIM (2004) geven geen cijfermatige informatie. Wel heeft het LEI een schatting van de omzet gemaakt in 2005 (Hoefnagel en Dekker, 2005).

Visserij IJsselmeer

In de praktijk is er mede als gevolg van de visserij in gemene weide in de historie van de IJsselmeervisserij sprake van een situatie van overexploitatie. Als gevolg van het grote aantal visserijbedrijven (>1.400) was er al spoedig na de afsluiting van de Zuiderzee sprake van overbevissing. Saneringsmaatregelen hebben weliswaar het aantal bedrijven doen afnemen (nog circa 65 vergunningen), maar deze afname heeft nog onvoldoende gelijke tred kunnen houden met het natuurlijke verloop in de visserij en de achteruitgang van de visbestanden (Dekker, 2004a, b). Als gevolg hiervan zijn de visbestanden nog steeds overbevist en is verder herstel noodzakelijk. Dit geldt zeker voor de aalstand, waarvan het herstel nog een lange periode in beslag zal nemen.

Visserij overige binnenwateren

In het merendeel van de gevallen is er sprake van een ruimtelijk begrensde visserij, welke doorgaans door een of enkele vissers wordt uitgevoerd. Het beeld hierbij is dat er in deze situatie doordachter beheerd is, en de visstand daarmee veel duurzamer bevist is dan in het IJsselmeer. Analyse van de relatie tussen visserijdruk, vangst en schieraalproductie (Dekker 2000) maakt het aannemelijk dat de visserijdruk in lichte mate boven het niveau van de EU-aalverordening (zie hieronder paragraaf 2.3.) ligt.

---

¹ Onderzoekers baseren zich voor de aanlanding van de aalvisserij grotendeels op expertschattingen en voor het IJsselmeer ook op afslaggegevens (Dekker et al, 2008). Voor de visserij-inspanning (welke aantallen vistuigen worden op welk moment gebruikt) bestaat geen registratie; onderzoekers baseren zich op vrijwillige opgaven en interviews met individuele vissers (Jansen et al., 2007).

2.3 Aalverordening en aalbeheerplan

De intrek van glasaal vanuit de oceaan is sinds 1980 gedaald tot circa 10% in 2000, waarna een verdere daling optrad tot 1-5% van het historische niveau. De meest recente informatie (voorjaar 2009, voorlopige informatie voorjaar 2010) laat een nog sterkere achteruitgang zien. De vangsten (gedomineerd door rode aal en schieraal) zijn in de tweede helft van de 20e eeuw geleidelijk gedaald, tot circa 15% van weleer. Deze trends hebben zich in vrijwel het gehele verspreidingsgebied voorgedaan.

In 2007 heeft de Raad van de Europese ministers daarom besloten een internationaal beschermings- en herstelprogramma op te zetten, waarin een gemeenschappelijke doelstelling, verbeterde monitoring en evaluatie aan de nationale overheden wordt opgelegd.

De doelstelling van de Europese aalverordening is om het bestand te beschermen en te herstellen. In de Verordening wordt een gemeenschappelijke doelstelling vastgesteld, waarbij de hoeveelheid uittrekende schieraal ten minste 40% moet zijn van de hoeveelheid die er onder natuurlijke omstandigheden zou zijn uitgetrokken. Dit streefbeeld heeft betrekking op een situatie waarin er geen menselijke beïnvloeding van het bestand optreedt, en daardoor de glasaal-intrek zich weer heeft kunnen herstellen tot het historische niveau. Omdat de huidige intrek van glasaal slechts 1% van de historische intrek is, is het vooreerst niet mogelijk deze 40% te halen. Herstel zal daarom noodzakelijkerwijs een langdurig proces moeten zijn.

De doelstelling en de evaluatie zijn voorbehouden aan het internationale niveau (Europese Commissie), terwijl de uitwerking en invoering aan de lidstaten is opgedragen. Bescherming en herstel zullen maatregelen noodzakelijk maken gericht op visserij, habitat herstel, barrières en gemalen, natuurbeheer, enzovoort. Minister Verburg heeft daarom besloten de aalvisserij in 2009 met ingang van 1 oktober tot 1 december te sluiten. Vanaf 2010 is de sluiting jaarlijks van 1 september tot 1 december.

2.4 Economische situatie

Door de sluiting van de schieraalvisserij gedurende drie maanden per jaar is de economische situatie in de binnenvisserij verslechterd.

Opbrengsten uit bijvangst van binnenvissers voegen ongeveer een derde van de opbrengsten uit schieraalvangst toe aan de omzet. Er is echter een enorme variatie in opbrengsten tussen de visserijbedrijven te zien (Hoefnagel en Dekker, 2005). Zo'n 30 à 60% van de totale inkomsten wordt gegenereerd door schieraal te vangen. Deze vangsten worden vooral gerealiseerd in de laatste 5 maanden van het jaar. Wanneer hiervan drie maanden wegvallen, betekent dit een zeer forse inkomstenderving voor de IJsselmeervissers en binnenvissers.

Tabel 2.1	Verdeling van het totaal geschatte inkomen uit de schieraalvisserij over vijf maanden				
	Augustus	September	Oktober	November	December
In procenten	7	28	48	14	3
In euro	105.000	420.000	720.000	210.000	45.000

Bron: Hoefnagel en Dekker (2005).

3 Producentenorganisaties

3.1 Europese Marktordening binnen GVB¹

Een stabiele markt en een billijk inkomen bevorderen

De gemeenschappelijke marktordening (GMO) voor visserijproducten en producten van de aquacultuur was het eerste element van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid dat in 1970 door de Raad van ministers werd geïmplementeerd. Haar oorspronkelijke doelstellingen waren het bieden van marktstabiliteit en het garanderen van een billijk inkomen voor de producenten van visserijproducten. De huidige marktordening is een rechtstreekse afstammeling van de eerdere GMO, hoewel zij hiermee inmiddels nog maar weinig gelijkenis vertoont.

Aanvankelijk werd zij opgesteld voor een Europese Economische Gemeenschap van zes landen, maar inmiddels beslaan de marktmaatregelen al een gebied dat zich uitstrekt van de Oostzee tot Andalusië en van Cyprus tot Schotland, en waarin aanzienlijke verschillen bestaan in distributieketens, consumentengewoonten en prijzen. Bovendien worden de visbestanden almaar schaarser en moest de GMO daardoor reageren met maatregelen om verspilling tegen te gaan en een optimaal evenwicht tussen vraag en aanbod te garanderen.

Sinds 1970 geschiedde elke herziening van de GMO met de bovengenoemde doelstellingen in gedachten. Producentenorganisaties (PO's) zijn de weg gebleken om de veranderingen door te voeren. Bij elke gelegenheid dat de regels werden bijgesteld, werd hun rol versterkt en ontvingen zij een verscheidenheid aan instrumenten om de markt te kunnen stabiliseren en reguleren.

Bijdragen tot de doelstellingen van het GVB

De marktordening draagt bij tot de algemene doelstelling van het GVB in haar streven naar duurzame visserij en het veiligstellen van de toekomst van de visserijsector. Prijsstabiliteit, een optimaal evenwicht tussen vraag en aanbod, en voorkeur voor EU-producten zonder de toenemende vraag naar grondstoffen van de verwerkende industrie in het gedrang te brengen: dat waren de afgelopen decennia de belangrijkste doelstellingen van de GMO. Om deze doelstellingen te verwezenlijken, waren haar belangrijkste instrumenten:

- instelling van gemeenschappelijke handelsnormen;
- vorming van producentenorganisaties (PO's);
- invoering van een prijsondersteuningsregeling op basis van interventie maatregelen;
- uitwerking van regels voor de handel met landen van buiten de EU.

Eind jaren negentig werd de GMO herzien teneinde een beter evenwicht te verkrijgen tussen vraag en aanbod, het concurrentievermogen van de verwerkende industrie te versterken en de consumenten meer informatie te verschaffen over de visproducten die op de markt verkrijgbaar zijn.

3.2 Producentenorganisaties binnen het Gemeenschappelijk Visserijbeleid²

Producentenorganisaties (PO's) bestaan uit vissers of viskwekers die uit eigen beweging samenwerkingsverbanden vormen om hun producten³ tegen de beste prijs te kunnen verkopen. PO's zijn een essentieel aspect van de marktordening voor visserijproducten, want via deze organisaties probeert de sector zelf de markt te ordenen en te stabiliseren.

¹ Ontleend aan: ec.europa.eu/fisheries/cfp/market_policy_nl.htm (2010).

² Ontleend aan: ec.europa.eu/fisheries/cfp/market_policy/producer_organisations_nl.htm (2010).

³ Onder visproducten wordt verstaan: producten van de visvangst op zee en in de binnenwateren en aquacultuur (Verordening EG-nr. 104/2000 art. 1).

Het belangrijkste pluspunt van deze organisaties is dat zij het mogelijk maken dat de producenten zelf hun productie aanpassen aan de vraag.

De nieuwe eisen

Dankzij de hervorming van de GMO in 1999¹ is de rol van de Producentenorganisaties versterkt. Daar PO's een sleutelfunctie vervullen tussen de producenten en de markt, zijn zij uitermate goed geplaatst om maatregelen ten uitvoer te leggen die een rationeel beheer van het beschikbare visbestand, een betere valorisatie van de visserijproducten en een grotere marktstabiliteit in de hand werken. Het verlenen van zelfregulerende bevoegdheden aan de PO's in het kader van het beheer draagt ertoe bij dat beter rekening wordt gehouden met de eisen van de markt en dat de visbestanden aan minder visserijdruk blootstaan.

Het is de bedoeling het vangen van vis waarnaar niet of nauwelijks vraag is, te voorkomen door planning van visserijactiviteiten aan te moedigen. Om de visbestanden te beschermen en concurrerend te blijven, is het noodzakelijk dat de producenten anticiperen op de behoeften van de markt, en dit niet alleen inzake kwantiteit, maar ook inzake kwaliteit en regelmaat van het aanbod.

Op grond van de nieuwe verordening moeten de PO's elk jaar een werkprogramma indienen waarin zij aangeven welke maatregelen worden genomen om de vangsten op de marktbehoeften af te stemmen. PO's kunnen in overleg met hun leden de visserijactiviteiten over de vaartuigen verdelen. Hierdoor voorkomt men een 'quotastrijd' en kunnen producenten hun aanvoer over het jaar spreiden, zodat drastische prijsdalingen worden vermeden en de voorziening van de markt gelijkmatiger verloopt. Bij meer en regelmatigere aanlandingen van producten met een betere kwaliteit is iedereen gebaat, van producent (prijzen) en handelaar (aanbod) tot consument (betere waar voor zijn geld). Elke lidstaat moet erop toezien dat de PO's die binnen zijn grenzen actief zijn, zich aan de regels houden. PO's die dit niet doen, stellen zich bloot aan uitsluiting van financiële steun.

Aanpassingssteun

Er is voor een periode van vijf jaar financiële steun beschikbaar om producentenorganisaties te helpen hun taken te vervullen. PO's waarvan de leden op niet-gekweekte soorten vissen, kunnen overeenkomstig een degressieve schaal berekende steun ontvangen in verhouding tot het aantal aangesloten vaartuigen, met een maximum van 500. Daar bovenop kunnen de PO's een forfait van 500 EUR ontvangen per vissoort waarvoor zij het beheer verzorgen, met een maximum van 10 soorten in totaal. Hiervoor komen de vissoorten in aanmerking die een significant aandeel in de aanlandingen van de PO-leden hebben en waarvoor een visplan is opgesteld.

Voorts bevat de nieuwe verordening een bepaling volgens welke de lidstaten PO's aanvullende steun kunnen toekennen voor het ontwikkelen van maatregelen ter verbetering van de organisatie en de werking van de afzet van vis en ter verbetering van het evenwicht tussen vraag en aanbod. Deze steunverlening moet in overeenstemming zijn met wat is bepaald in de verordening betreffende de structurele bijstandsverlening in de visserijsector

Plannen voor kwaliteitsverbetering

Dit mechanisme moet producentenorganisaties stimuleren de kwaliteit van hun producten te verbeteren. De lidstaten kunnen specifieke erkenning verlenen aan die organisaties die hiertoe een plan indienen.

Producentenorganisaties die initiatieven nemen om de kwaliteit van hun producten te verbeteren, kunnen bij hun nationale autoriteiten een aanvraag voor specifieke erkenning indienen door overlegging van de volgende informatie:

- lijst met producten die deel uitmaken van het plan voor kwaliteitsverbetering;
- samenvatting van alle voorbereidende studies met het oog op een evaluatie van de gebreken in het bestaande systeem, evenals voorgestelde verbeteringen;
- uitleg van hoe het plan zou moeten leiden tot een substantiële verbetering van de kwaliteit van vis- en aquacultuurproducten in de hele productieketen;

---

¹ Verordening (EG) nr. 104/2000 van de Raad van 17 december 1999 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector visserijproducten en producten van de aquacultuur.

- beschrijving van de in elk stadium te nemen maatregelen;
- permanent systeem van evaluatie en controle;
- budgettaire voorspellingen.

Voorbeelden van gebruikte methoden om de kwaliteit te verbeteren zijn: kortere periodes op zee, minder vis in 'boxes', een beter gebruik van verpakking op ijs en minder manipulaties in de productieketen.

Uit hoofde van het European Fisheries Fund (EFF) is financiële steun van de EU beschikbaar voor de invoering en implementatie van een plan voor kwaliteitsverbetering. Afhankelijk van het nationale programma in elke lidstaat kan steun worden toegekend voor drie jaar vanaf de formele erkenning van de producentenorganisatie. Voor het eerste, tweede en derde jaar mag de steun niet hoger uitvallen dan respectievelijk 60%, 50% of 40% van de door de PO gemaakte kosten voor de implementatie van haar plan. De in aanmerking komende kosten worden bepaald op basis van ondersteunende commerciële en boekhoudkundige documenten en kunnen de volgende uitgaven beslaan:

- voorafgaande studies, opstelling en wijziging van het plan;
- personeelskosten (lonen en salarissen, opleidingskosten, sociale lasten en reiskosten) en kosten van technische diensten en adviezen;
- correspondentie en telecommunicatie;
- kantoorapparatuur en afschrijvingskosten, of uitgaven in verband met het leasen van dergelijke apparatuur;
- maatregelen om de leden te informeren over technieken en bekwaamheden voor het verbeteren van de productkwaliteit;
- invoering en implementatie van een systeem om de naleving te controleren van de beslissingen die de organisatie neemt om het plan voor kwaliteitsverbetering ten uitvoer te brengen.

3.3 Richtlijnen voor PO's¹

Producentenorganisaties in de visserij- en aquacultuursector zijn verplicht om binnen zeven weken na de opening van het visseizoen een werkprogramma voor het visseizoen ter goedkeuring toe te zenden aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

In een werkprogramma worden onder meer opgenomen:

- de afzetstrategie van de organisatie,
- een visplan voor de verschillende vissoorten,
- sancties tegen aangeslotenen van de organisatie die de genomen besluiten niet naleven.

Indien een werkprogramma is goedgekeurd kan het programma alleen op grond van onvoorziene omstandigheden worden herzien. Ook deze herziening moet worden goedgekeurd door de minister. Binnen zeven weken na afloop van het visseizoen dienen de producentenorganisaties een werkverslag aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit toe te zenden. Het visseizoen loopt van 1 januari tot en met 31 december.

3.4 PO IJsselmeer: werkwijze in de praktijk²

PO IJsselmeer is in 1996 opgericht. Daarvoor werden de belangen van de IJsselmeervissers door de OVRIJ behartigd. Er is door het (toenmalige) ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit middels regelgeving gestimuleerd dat vissers zoveel mogelijk deelnemen aan de PO. Hiertoe is voor PO-leden een generiek regime ter reductie van de visserij-inspanning ingesteld wat aantrekkelijker is dan het systeem

¹ Ministerie van LNV, Werkverslag producentenorganisatie visserij- en aquacultuursector, goedkeuring werkprogramma en meldingsplicht (2002).

² Ontleend aan: www.vissersbond.nl en gesprek met J. Nooitgedagt.

wat geldt voor de niet PO-leden. PO-Wieringen heeft hier tegen geprocedeerd, maar heeft zich er nu toch bij aangesloten. Deelname is nagenoeg 100%.

PO IJsselmeer is een Coöperatieve producenten organisatie (CPO). In Nederland zijn feitelijk alle PO's juridisch gezien coöperaties omdat ze in de zin van de regelgeving ook handelen in 'stoffelijke goederen' en niet slechts aan belangenbehartiging doen. Er zijn 50 bedrijven aangesloten bij de PO IJsselmeer.

De Coöperatieve Producentenorganisatie Nederlandse Vissersbond IJsselmeer heeft ten doel de belangen van haar leden (IJsselmeervissers) te behartigen. De coöperatieve vereniging PO IJsselmeer is opgericht met als doel om maatregelen te nemen ten gunste van de rationele beoefening van de visserij en ter verbetering van de visserijproducten van de leden. Het bestuur stelt jaarlijks een werkprogramma op van de planning van de aanvoer en de marktregulerende maatregelen. Het lidmaatschap van de PO IJsselmeer is niet gekoppeld aan dat van de vereniging Nederlandse Vissersbond. Ieder jaar stellen de IJsselmeervissers, die zich hebben aangesloten bij de PO Vissersbond-IJsselmeer, een gezamenlijk visplan op om een zo goed mogelijk visbeheer te realiseren.

Visplan

Op drie vergunninghouders na zijn alle IJsselmeervissers (circa 50 vissers met ongeveer 65 vergunningen) lid van de Coöperatieve Producentenorganisatie Nederlandse Vissersbond - IJsselmeer U.A. (PO IJsselmeer). PO IJsselmeer streeft een duurzame visserij op het IJsselmeer en Markermeer na. Jaarlijks wordt een visplan opgesteld door het bestuur en de ledenraad. Na goedkeuring door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit wordt het visplan geïmplementeerd. Het doel van het visplan is dat de visserij op een duurzame wijze plaatsvindt zodat overbevissing wordt voorkomen. Handhaving van de regels en het visplan vindt zowel publiek (AID, KLPD, overige handhavingsdiensten) als privaat (PO IJsselmeer) plaats.

PO IJsselmeer heeft met Vogelbescherming Nederland een convenant gesloten om ongewenste bijvangst van watervogels tegen te gaan. In het visplan is hiervoor een gedragscode opgenomen.

Om het duurzaam ondernemen te ondersteunen heeft PO IJsselmeer met steun van LNV een streekkeurmerk ontwikkeld voor kwaliteitsvis uit het voormalig Zuiderzeegebied. Onder de naam Zuiderzeezilver worden verschillende visserijproducten op de markt gebracht. De vissers die het merk willen voeren moeten zich houden aan verschillende criteria met betrekking tot kwaliteit, verwerking en duurzaamheid. Door een uniek 'tracking and tracing'-systeem krijgt de consument bovendien de garantie dat het product ook daadwerkelijk uit het voormalig Zuiderzeegebied (IJsselmeer, Markermeer en Randmeren) komt.

In de praktijk

De IJsselmeervis wordt verkocht op een visafslag (net als bij zeevis) via een vrijwillige veilplicht.

Als de verkoopprijs te laag dreigt te worden, wordt ingegrepen door de PO en wordt als maatregel 'minder te vissen' opgelegd aan de leden.

Er worden per bedrijf visplannen opgesteld en naar de PO voor goedkeuring gestuurd, waarin de reductiedoelstelling geconcretiseerd wordt:

- maximaal aantal merken/netten;
- tijd limiet (vistijd/effort).

Dit wordt vastgelegd in een 'overall werkprogramma' wat het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit moet goedkeuren ten aanzien van:

- de vermarkting, bijvoorbeeld via streekproduct label Zuiderzeezilver;
- management en beheerplan (= visplan);
- afzet en omzet van de leden;
- aantal leden.

PO IJsselmeer in vergelijking met PO Vissersbond

De PO IJsselmeer is slechts deels te vergelijken met PO Nederlandse Vissersbond voor de zeevisserij:

- er is geen ondersteuning vanuit de EU voor doordraai van vis;
- er is geen vastgestelde minimum prijs zoals bij soorten in de zeevisserij (EU-marktordening);
- visserij-inspanning van de leden van PO IJsselmeer wordt beheerd op basis van merken (vistuig) en tijd.

Voor PO NVB is dit op basis van tijd en contingenten (vangstrechten in quota).

4 Voor- en nadelen van PO-structuur

4.1 Vereisten aan een PO

Het is een verplichting voor PO's een werkprogramma in te dienen aan het ministerie van LNV (nu EL&I) met daarin:

- wijze van vermarkting van de vis;
- visplan: management en beheerplan van vangsten middels aantal netten/merken en vangsttijden;
- afzet en omzet van de leden;
- aantal leden.

Omdat PO's een sleutelfunctie vervullen tussen de producenten en de markt, zijn zij uitermate goed geplaatst om maatregelen ten uitvoer te leggen die een rationeel beheer van het beschikbare visbestand, een betere valorisatie van de visserijproducten en een grotere marktstabiliteit in de hand werken, stelt de EC.¹

Voordelen

- Kennis over bovenstaande, gevat in werkprogramma, is van belang voor transparantie van de totale sector en beheer van de visvoorraden.
- Er zou een betere valorisatie van visproducten ontstaan.
- Grotere marktstabiliteit.
- PO-structuur heeft een zelfregulerende werking, dit willen beide partijen.
- Planning van activiteiten: Visplannen.
- Heeft rationeel beheer van visbestanden tot gevolg.
- Om de visbestanden te beschermen en concurrerend te blijven, is het noodzakelijk dat de producenten anticiperen op de behoeften van de markt, en dit niet alleen inzake kwantiteit, maar ook inzake kwaliteit en regelmaat van het aanbod.
- Bij meer en regelmatigere aanlandingen van producten met een betere kwaliteit is iedereen gebaat, van producent (prijzen) en handelaar (aanbod) tot consument (betere waar voor zijn geld).
- Onder bepaalde voorwaarden zijn overeenkomsten, beslissingen en overlegpraktijken door erkende intersectorale organisaties in de visserijsector toegestaan. Vertegenwoordigers uit de vangstsector, de detailhandel en de verwerkende industrie in verschillende regio's kunnen bijvoorbeeld samenwerken aan de implementatie van maatregelen die van belang zijn voor de hele bedrijfstak. Om dit te stimuleren, mag worden afgeweken van de communautaire mededingingsregels.
- Certificering, streekvisproducten ontwikkelen wordt hiermee makkelijker.
- Sanctie mogelijkheid tegen aangeslotenen van de organisaties die de genomen besluiten niet naleven
- Financiële ondersteuning vanuit Brussel gedurende een periode.

Kwesties

- PO IJsselmeer (POIJ) heeft hier al ervaring mee, CvB niet.
- CvB denkt aan digitale veiling, POIJ heeft een vrijwillige verplichting, hoe gaan die twee zich tot elkaar verhouden?
- Visplannen moeten er zo wie zo komen vanwege VBC, in een VBC zijn echter niet alleen vissers betrokken maar meerdere partijen.

¹ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/market_policy/producer_organisations_nl.htm (2010).

Nadeel

- PO bestaat uit producenten. Maar niet sportvissers, natuurbeheerders, waterschappen, en dergelijke.

4.2 Economische voor- en nadelen van 1 PO

Economische voordelen

1. Mogelijke vergoeding van LNV van (een deel) van de kosten die verbonden zijn aan het opstellen van de werkprogramma's producentenorganisaties die na 1 januari 2001 zijn erkend, gedurende een periode van vijf jaar volgend op het jaar van hun erkenning.
2. Mogelijke vergoeding van de EU gedurende vijf jaar voor het aantal aangesloten vaartuigen in een nieuwe PO.

Berekeningswijze vergoeding EU als bedoeld in art. 10, lid 2, onder a) van Verordening EG nr. 140/200 van de Raad (Publicatieblad van de Gemeenschap 21.1.2000).

Aantal aangesloten vaartuigen	Jaarlijks bedrag in euro eerste drie jaar	Jaarlijks bedrag in euro volgende twee jaar
0-50	600	300
51-100	200	100
101-500	100	50
501-	0	0

3. Het forfaitaire bedrag per relevante beheerde soort: Karper, Atlantische zalm, forel, paling, goudbrasem (tarbot, mosselen, oesters en schelpdieren).

Berekeningswijze vergoeding EU als bedoeld in art. 10, lid 2, onder b) van Verordening EG nr. 140/200 van de Raad (Publicatieblad van de Gemeenschap 21.1.2000).

Via een PO in een gespecificeerd productiegebied afgezet productieaandeel	Jaarlijks bedrag in euro eerste drie jaar	Jaarlijks bedrag in euro volgende twee jaar
-50%	20.000	15.000
50%-75%	25.000	20.000
75%-	30.000	25.000

4. Mogelijke efficiëntieslag, middels het aanhouden (eventueel) van één kantoor in plaats van twee, (eventueel) minder medewerkers.
5. Mogelijke creatie van meerwaarde door hogere prijs voor de vis vanwege certificering of een ander keurmerk.

Extra kosten

Kosten voor leden is een % van de omzet/besomming. Dit zal waarschijnlijk voor sommige leden van de CvB duurder uitvallen. CvB leden betalen nu € 450 per jaar voor een vaartuig en € 900 voor het inzetten van meer dan een vaartuig. De PO IJsselmeerleden zijn de afdracht naar omzet al gewend.

5 Draagvlak voor een gezamenlijk PO

5.1 Beelden en verwachtingen

5.1.1 PO IJsselmeer

Op 17 februari 2010 heeft er een gesprek met de heer Nooitgedagt plaatsgevonden over het idee 1 PO in de binnenvisserij op te richten. De heer Derk Jan Berends heeft het verslag van dit gesprek van commentaar voorzien.

Wat vindt PO IJsselmeer van het idee om 1 PO in de binnenvisserij op te richten?

Men¹ staat in principe open voor dit idee. Een eerste vereiste is wel dat er doelen geformuleerd dienen te worden waar de PO IJsselmeer achter kan staan. Men twijfelt echter aan de toegevoegde waarde ervan omdat de structuur van de binnenvissers buiten het IJsselmeer een geheel andere is.

PO IJsselmeer formuleert de volgende knelpunten:

- Wat zijn de doelen?
- Is een PO een goede vorm om de problemen in de binnenvisserij het hoofd te bieden. Waarom een orgaan voor binnenvissers en IJsselmeervissers zonder de sportvissers? Wellicht moet het daar naar toe; die 3 partijen in een orgaan, bijvoorbeeld zoiets als de waterschappen of een andere PBO-achtige structuur.
- De vraag is hoe al die individuele binnenvissers verspreid over vele regio's gebaat zijn bij een PO-structuur. Nu vermarkten deze vissers zelf hun vis, vaak aan huis, hoe past dat in een PO-structuur? Een centraal verkooppunt heeft voordelen voor prijsvorming maar ook voor registratie van aanlandingen en eventueel vangsten (aalterstelplan en visplan). Logistiek moet er dan veel gebeuren en het is de vraag of de binnenvissers deze visie/ambitie willen delen.
- Gezamenlijke vermarkting is ook een probleem, want onder een bepaalde prijs wil PO IJsselmeer niet verkopen. Toezicht rond het IJsselmeer is op dit punt veel eenvoudiger te organiseren.
- Binnenvissers hebben vaak eigen water, dat is een ander uitgangspunt dan bij het IJsselmeer. Het IJsselmeer is namelijk van de staat. Willen binnenvissers met eigen water die inmenging wel?
- Als PO kan je je moeilijk bezig houden met visplannen voor de diverse kleine wateren.
- Hoe is 1 PO te combineren met Visstandbeheercommissies (VBC's) (multistakeholder instituut, niet alleen beroepsvissers, maar ook sportvissers en natuur- en waterbeheerders.) Er zijn veel VBC's (40). Er is voor de IJsselmeer 1 VBC. De VBC's gaan visplannen maken per 1-1-2011. Zij zijn de beleidsorganen. Dat is inmiddels voorschrift van LNV.

Hoe kan een PO-structuur opgestart worden?

Eerst moet de vraag gesteld worden wat de strategische doelstelling is, daarna de inrichtingsdoelstellingen. Dus: Wat is het beste organisatie-model voor de binnenvisserij (inrichtingsstrategie)? Er zullen ook voorwaarden gesteld moeten worden: Wat gaat het kosten?; Zijn er financieringsmogelijkheden?; Kan er een saneringsregeling komen? Het is nodig sportvissers erbij te betrekken, die bepalen namelijk in feite of het visplan goed gekeurd wordt. De sportvissers zijn verspreid over heel Nederland. Er moet aandacht zijn voor structuur, processen, beloning (waardering) en aandacht voor de mensen (leden). Wat gaan de vissers er beter van worden is een cruciale vraag voor leden om hiervoor 'groen licht' te krijgen.

---

¹ De heren Nooitgedagt en Berends.

5.1.2 Combinatie van Binnenvissers (CvB)

Op 11 maart 2010 heeft er een gesprek plaats gehad met CvB voorzitter Doede Visser en Arjan Heinen, beleidsmedewerker CvB, over het idee 1 PO in de binnenvisserij op te richten.

Wat vindt de CvB van het idee om 1 PO in de binnenvisserij op te richten?

Om nu al uit te gaan van een landelijke PO structuur vindt men te vroeg. Onderzoek naar de mogelijkheid tot een landelijke organisatie voor de binnenvisserij te komen (incl. IJsselmeer) is een meer open vraag. Wie weet 1 PO, wie weet iets anders. Een samenwerkingsverband met daarin ook de vaste vistuigen-vissers (fuiken, staand want, kruisnet, ringzegen, weervisserij, kreeftenvallen) van Wad, Kust, Ooster- en Westerschelde kan ook de uitkomst zijn van het proces.

Eén landelijke organisatie is wel gewenst vanwege:

- een sterkere stem door bundeling krachten en volume (aantal vissers);
- betere ondersteuning en efficiency voor management en beleid;
- regionale clubs gaan visplannen maken binnen de verschillende VBC's, dit heeft landelijke coördinatie nodig.

Het streven/doel van een landelijke organisatie is een duurzame en economisch gezonde visserij en waar nodig een herstel van de visstand te bewerkstelligen. Hiervoor is een regime nodig die voor iedereen geldt, terwijl ook de specifieke regionale omstandigheden in aanmerking worden genomen.

Men wil in de toekomst de volgende regio's gaan onderscheiden, wat voor de CvB een verandering van acht regionale organisaties naar drie (nr. 1, 2 en 3) zou kunnen betekenen.

1. Grote Zeeuwse wateren en Randmeren;
2. Grote rivieren;
3. Polderwateren (van Zeeland tot Groningen);
4. IJsselmeer;
5. (eventueel) Voordelta, Ooster- en Westerschelde;
6. (eventueel) Kust;
7. (eventueel) Wad.

Op dit moment is de CvB onderverdeeld in 8 regionale verenigingen en is er voor het IJsselmeer een aparte PO.

Voor een landelijke organisatie zijn de volgende elementen van belang:

- duurzame bevissing;
- transparantie;
- controleerbaarheid;
- sancties;
- handhaafbaarheid;
- werkbaarheid.

Transparantie met betrekking tot wie, wat, waar, hoeveel, en hoe gevangen heeft. Transparantie koppelen aan:

- a) visplannen;
- b) mogelijk digitale veiling;
- c) goed gedrag certificeren.

- *ad a) Visplannen gaan in de VBC's gemaakt worden*

In een VBC hebben waterbeheerders (Rijkswaterstaat op staatswateren en Waterschappen in de polderwateren), natuurbeherende organisaties, sportvissers en beroepsvissers zitting. Er zijn ongeveer 40 VBC's, maar mogelijk wordt dit aantal kleiner door samenvoegingen. Het is nu voornamelijk gebaseerd op waterschappen;

- *ad b) Digitale veiling*
Deze heeft financiële voordelen voor verkoper en koper, en draagt bij aan transparantie vanwege mogelijkheid/noodzaak tot registratie;
- *ad c) Goed gedrag certificeren*
Keurmerk voor duurzame vis die binnen de regels gevangen is. Wanneer men de zaak niet op orde heeft: aanpakken bijvoorbeeld met sancties.

Controle wijst uit of vissers keurmerk 'verdienen'. Deelname aan de organisatie is op vrijwillige basis maar door overheidsbeleid wordt het wel aantrekkelijk om deel te nemen. *Sancties* zorgen ervoor dat de gemaakte afspraken ook nageleefd worden. Een voorwaarde voor controle en sancties is de *handhaafbaarheid* van de regels. Dit staat in verhouding tot de *werkbaarheid* van de regels en het eigen belang van de visser. De verwachting is dat vissers om te kunnen overleven wel mee moeten werken aan een transitie binnen hun vak. De verwachting is ook dat duurzaam gevangen vis meer opbrengt dan niet-duurzaam gevangen vis.

Controleren en sanctioneren moet wel door een 'rightful authority' gedaan worden, bijvoorbeeld niet door BOA indien direct verbonden met een sportvissersorganisatie. Geïnterviewden denken aan zelfregulering en zelfcontrole. Of een vorm van co management waarbij er sprake is van publieke (AID) en private (eigen controleurs) handhaving. Ervaring is dat zelf gemaakte afspraken met andere partijen (sport/natuur) prima nageleefd worden, terwijl Haagse/Brusselse dictaten zeer inventief ontdoken worden. Voorts denkt men aan een quoteringstelsel voor in de toekomst.

Het huidige probleem dat vissers als gevolg van het Nationaal aalbeheerplan drie maanden niet met aalvistuigen mogen vissen is zo'n sterke bedreiging voor de individuele visser en de sector dat men beseft op een keerpunt te staan.

Met de managementtools co management/zelfregulering, controle, keurmerk, digitale veiling, en quotering, wordt het mogelijk *duurzaam* te gaan *vissen*, zeker als dit gecombineerd wordt met technische innovatie (selectievere vangstmethoden, digitale vangstregistratie) en een sanering.

Werkbaarheid van de organisatie

Momenteel werken zowel de PO IJsselmeer als de CvB organisatorisch niet optimaal. De nieuwe organisatie kan een mix zijn van afgevaardigden vanuit de vier (of zeven) geografische/thematische onderafdelingen en een directe besluitvorming (inventarisatie van meningen via internet tot individuele stemming via internet over belangrijke thema's). Op de hoofdthema's duurzame bevissing, het principe van transparantie, controle/handhaving/sanctionering en de rol van de beroepsvisserij zelf daarin zal overeenstemming moeten zijn. Een eensgezindheid die ook door alle vertegenwoordigers uitgedragen wordt. Individuele vissers die zich hier niet in kunnen vinden zullen zich niet aansluiten.

Knelpunten voor oprichten van een overkoepelend orgaan of een landelijke vereniging

- IJsselmeervissers en binnenvissers zijn niet gewend met elkaar samen te werken; er is wellicht een vertrouwensprobleem.
- Huidige structuur van PO IJsselmeer en CvB moeten worden geherstructureerd. Aan de hand van een nog te stellen pakket van eisen (PVE). Nieuwe zich bij de landelijke organisatie aan te sluiten samenwerkingsverbanden moeten getoetst worden aan dat PVE. CvB is hier al mee bezig. Wachten ook advies van Witteveen en Bos en het NIOZ af over een mogelijk systeem van decentraal aalbeheer als alternatief voor de drie maanden stilligging van dit moment.
- Sportvissers er later bij betrekken, maar vissers en sportvissers zijn ook niet gewend met elkaar samen te werken; ook wellicht een vertrouwensprobleem. De landelijke organisatie van Beroepsvissers is in zekere zin een tegenpool van de hengelsport. Enerzijds zijn zij partners in verschillende overleggen en dienen zij dezelfde belangen. Anderzijds staan die belangen haaks op elkaar en moet er onderhandeld worden, nuttige oplossingen worden gevonden en compromissen worden gesloten.

- Kust fuikenvissers die aal vangen erbij betrekken, zij overleggen nu¹ of zij samen willen gaan met CvB, PO IJsselmeer of Visned.

Voorwaarden

- Gefaseerde verandering, eerst drie maanden stilliggen vervangen voor eigen duurzaam systeem van decentraal aalbeheer waar LNV/EC/ICES achter staat.
- Warme sanering; LNV zou een uitkoopregeling voor niet rendabele, of stoppende vissers moeten instellen zodat er een vitale binnenvisserij overblijft. Bijvoorbeeld als er in 2011 visplannen zijn waar aal en schubvisvisserij goed in beschreven is. Dan kan ook een doorrekening voor de langere termijn gemaakt worden van de te genereren inkomsten uit een VBC-gebied en daarmee de winstgevendheid van de bedrijven in dat gebied. LNV zou nu al aan moeten geven dat men op dat moment ook bij wil dragen aan de sanering van bedrijven die plaats maken voor collega's die door willen/kunnen gaan op de nieuwe weg. (Een saneringsregeling hoeft de overheid niet veel extra te kosten, omdat de uitgesaneerde vissers omscholen en daarmee ander werk vinden in plaats van een beroep te doen op de sociale verzekeringen.)
- Professionele benadering van het visserijbeheer door de sportvisserij, uit eigen overtuiging of afgedwongen door LNV met kamerbrede politieke steun.

6 Discussie¹

6.1 Inleiding

In 2008 is gewerkt aan een toekomstvisie voor de binnenvisserij. Hier was een brede vertegenwoordiging van belanghebbenden en sectorvertegenwoordigers bij betrokken. Er kwamen een breed scala aan onderwerpen en acties aan bod. In 2009 is de uitkomst van de gesprekken over de toekomstvisie gemeld aan de 2e Kamer. In het toekomstvisietraject kwam uit de beroepsvisserijsector zelf, nu vertegenwoordigd in twee organisaties, de vraag of met het oog op de toekomst een samenwerking tussen de twee organisaties van nut zou kunnen zijn, wellicht een PO binnenvisserij. LNV is hierop ingehaakt en wil in deze een faciliterende rol innemen en gaf aan het LEI de opdracht onderzoek te doen naar de mogelijkheid om 1 PO in de binnenvisserij op te richten. Hieronder wordt een samenvatting van de discussie tijdens de workshop naar aanleiding van het conceptrapport gepresenteerd.

6.2 Verslag discussie²

Discussiepunt: Meerwaarde creëren

Een belangrijke doelstelling van een PO is meerwaarde te creëren.

Een PO kan dit trachten te bewerkstelligen door:

- het in balans brengen van vraag en aanbod;
- concentratie van aanbod te promoten door kopers samen te brengen via een (digitale) veiling of contracten;
- stabiliseren van de prijs;
- promoten van een duurzame visserij, bijvoorbeeld te stimuleren kuitzieke vis te sparen.

Een PO zou aan zijn leden 'aanvoer beperkingen' moeten kunnen opleggen, om de prijsvorming te kunnen sturen. Quotering is wellicht een idee.

Discussiepunt: Sancties

Binnen een PO mogen sancties opgelegd worden, maar in de praktijk is dit lastig:

- vissers kunnen overstappen naar een andere PO als er meer dan een PO is;
- bestuur en leden van een PO hebben het laatste woord of er al of niet sancties opgelegd gaan worden.

Bij een landelijke PO is sanctioneren wellicht makkelijker vanwege de geografische spreiding van de leden dat de afstand tussen het bestuur en de leden vergroot en sanctionering anoniemer, minder persoonlijk en professioneler maakt.

Discussiepunt: extension de regime

De vraag is ook of het mogelijk is de PO-regels voor niet-leden te laten gelden (extension het regime). In de praktijk is dit lastig, maar onder bepaalde voorwaarden is dit wellicht mogelijk, maar moet nader onderzocht worden.

Het is niet te voorkomen dat er nog andere PO's opgericht worden, wellicht kan LNV middels het werkprogramma een drempel opwerpen om het ontstaan van meerdere PO's tegen te gaan.

Lidmaatschap van een PO aantrekkelijk maken is het devies. Hoe kan dit gedaan worden? Bijvoorbeeld door: Registratie, betere visprijzen, uitsluiting van visplan voor niet leden.

---

¹ Samenvatting van het Verslag van de bijeenkomst IPO in de Binnenvisserij, zie bijlage 2.

² Aanwezig: Derk Jan Berends (POIJ), Arjan Heinen (CvB), Arjo Rothuis en Frans v.d. Berg (LNV).

Discussiepunt: Sportvisserij

Men besluit dat het genoemde nadeel dat van een PO geen sportvissers lid kunnen worden, niet relevant is. Wel is het misschien mogelijk sportvissers die als economische activiteit aan visvangsttoerisme doen, vergunningen te verhuren of van hen te huren.

Knelpunten

Een probleem is dat in de binnenvisserij veel vissers een eigen handel en rokerij hebben; willen zij wel concentratie van aanbod, willen zij wel meedoen aan IPO?

Een ander probleem is de verschillende sentimenten die de leden van de twee organisaties over en weer van elkaar hebben. Willen de leden wel een PO?

Het is wel noodzakelijk dat er een sanering komt in de binnenvisserij om de professionele bedrijven over te houden, meent men.

Voordelen van een samenwerking tussen CvB en POIJ

Men ziet voordelen op organisatorisch en economisch gebied. Samenwerken betekent schaalvergroting, professionalisering en meer efficiëntie. Een mogelijke centralisering levert ook voordelen op zoals de vermindering van kosten omdat er maar een kantoor nodig is. Het zal efficiënter blijken te zijn en een krachtiger positie opleveren door beheer, marketing en handel centraal te organiseren. Dit zal ook een meerwaarde voor de vissers opleveren. Een EU-vergoeding voor een nieuwe PO is (onder voorwaarden) mogelijk gedurende 5 jaar.

Literatuur en websites

Dekker, W., 'A Procrustean assessment of the European eel stock.' In: *ICES Journal of Marine Science* 57 (2000), pp. 938-947.

Dekker, W., 'What caused the decline of Lake IJsselmeer eel stock since 1960?' In: *ICES Journal of Marine Science* 61 (2004a), pp. 394-404.

Dekker, W., *Slipping through our hands - Population dynamics of the European eel*. PhD thesis. 11 October 2004, University of Amsterdam. 2004b.

Dekker, W., C. Deerenberg en H. Jansen, *Duurzaam beheer van de aal in Nederland: Onderbouwing van een beheersplan*. Rapport C041/08. IMARES, 2008.

EIM en OVB, *Overleven of overleveren: Economische en maatschappelijke betekenis van de beroepsbinnenvisserij en haar toekomstperspectieven*. In opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004.

Hoefnagel, E. en W. Dekker, *Gevolgen van vangstbeperkingen in de Schieraalvisserij; Bedrijfseconomische consequenties*. LEI Wageningen UR, Den Haag, 2005.

Jansen, H.W., H.V. Winter, I. Tulp, T. Bult en R. van Hal, *Bijvangst van salmoniden en overige trekvissen vanuit een populatieperspectief*. IMARES rapport, 2007.

Websites

- www.combinatievanberoepsvissers.nl
- ec.europa.eu/fisheries/cfp/market_policy/producer_organisations_nl.htm
- www.minlnv.nl
- www.vissersbond.nl

Bijlage 1

Regeling werkprogramma's producentenorganisaties visserij- en aquacultuursector

(Tekst geldend op: 08-02-2010)

De Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,

- gelet op de Verordening (EG) nr. 104/2000 van de Raad van 17 december 1999 (PbEG L 17) houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector visserijproducten en producten van de aquacultuur;
- gelet op Verordening (EG) nr. 2508/2000 van de Commissie van 15 november 2000 (PbEG L 289) tot vaststelling van bepalingen ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 104/2000 van de Raad wat betreft de werkprogramma's in de visserijsector;
- overwegende dat toepassing moet worden gegeven aan de hiervoor genoemde verordeningen;
- overwegende dat de bepalingen van meergenoemde verordeningen rechtstreekse werking in de Nederlandse rechtssfeer hebben, zij het dat ten behoeve van de juiste uitvoering een nadere invulling van deze bepalingen noodzakelijk is;
- voorts gelet op de artikelen 15, 19, 27 en 28 van de Landbouwwet.

Besluit

Artikel 1

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. *Raadsverordening*
Verordening (EG) nr. 104/2000 van de Raad van 17 december 1999 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector visserijproducten en producten van de aquacultuur;
- b. *Commissieverordening*
Verordening (EG) nr. 2508/2000 van de Commissie van 15 november 2000 tot vaststelling van bepalingen ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 104/2000 wat betreft de werkprogramma's in de visserijsector;
- c. *Dienst Regelingen*
Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;
- d. *Producentenorganisatie*
groepering van producenten als bedoeld in artikel 5 van de Raadsverordening;
- e. *werkprogramma*
programma voor het visseizoen als bedoeld in artikel 9 van de Raadsverordening;
- f. *werkverslag*
verslag over het visseizoen als bedoeld in artikel 12 van de Commissieverordening.

Artikel 2

1. Het visseizoen beslaat de periode van 1 januari tot en met 31 december.
2. In afwijking van het eerste lid beslaat het seizoen voor de mosselcultuur de periode van 1 juni tot en met 31 mei van het daaropvolgende jaar.

Artikel 3

1. Een producentenorganisatie legt binnen zeven weken na het begin van het visseizoen haar werkprogramma ter goedkeuring voor aan de Minister.
2. De Minister keurt, met inachtneming van het in de raadsverordening en de commissieverordening bepaalde, de ingediende werkprogramma's goed binnen twaalf weken na het begin van het visseizoen.
3. Een producentenorganisatie dient binnen zeven weken na afloop van het visseizoen haar werkverslag in bij de Minister.

Artikel 4

1. Een goedgekeurd werkprogramma kan slechts als gevolg van onvoorziene omstandigheden gedurende het visseizoen worden herzien.
2. Een producentenorganisatie legt een herziening als bedoeld in het eerste lid onmiddellijk en met redenen omkleed ter goedkeuring voor aan de minister.
3. Een besluit omtrent de goedkeuring wordt binnen zes weken na ontvangst van de herziening genomen.

Artikel 5

De Minister kan na afloop van het visseizoen aan producentenorganisatie een vergoeding verstrekken, overeenkomstig artikel 10 van de raadsverordening, in de kosten die verbonden zijn geweest aan het opstellen van de werkprogramma's.

Artikel 6

Voor een vergoeding komt slechts in aanmerking een producentenorganisatie die:

1. erkend is als bedoeld in artikel 5, tweede lid, van de raadsverordening;
2. beschikt over een goedgekeurd werkprogramma;
3. tijdig een werkverslag heeft ingediend waaruit ten genoegen van de Minister blijkt dat zij haar verplichtingen krachtens artikel 9 van de Raadsverordening is nagekomen.

Artikel 7

Onverminderd artikel 6 komen in aanmerking voor vergoeding:

- producentenorganisaties die vóór 1 januari 2001 zijn erkend, gedurende een periode van vier jaar, te rekenen vanaf 1 januari 2002;
- producentenorganisaties die na 1 januari 2001 zijn erkend, gedurende een periode van vijf jaar volgend op het jaar van hun erkenning.

Artikel 8

1. De aanvraag voor vergoeding wordt binnen zeven weken na afloop van het visseizoen ingediend door de producentenorganisatie bij de Dienst Regelingen door middel van een daartoe vastgesteld formulier.
2. De vergoeding wordt binnen vier maanden na afloop van het visseizoen uitbetaald door de Dienst Regelingen.

Artikel 9

De Minister stelt de bedragen voor vergoeding vast overeenkomstig artikel 10, tweede lid, van de raadsverordening.

Artikel 10

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling werkprogramma's producentenorganisaties visserij- en aquacultuursector.

Artikel 11

Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst en werkt terug tot en met 1 januari 2002.

Deze regeling wordt met toelichting in de Staatscourant geplaatst.

's-Gravenhage, 29 oktober 2002

De Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
B.J. Odink

Bijlage 2

Verslag bijeenkomst 1 PO in de Binnenvisserij

Datum : vrijdag 18 juni 2010, 9.30-12.00 uur
Locatie : LEI, Den Haag
Aanwezig : Derk Jan Berends, Arjan Heinen, Arjo Rothuis, Frans v.d. Berg, Ellen Hoefnagel
Notulist : Jacob van Oosterhout en Ellen Hoefnagel

1. Opening

Ellen Hoefnagel heet iedereen welkom. Er wordt een toelichting gegeven op de inhoud en opbouw van de bijeenkomst.

2. Aanleiding onderzoek naar de mogelijkheid IPO in de Binnenvisserij op te richten, toegelicht door Frans van den Berg

In 2008 werd gewerkt aan een toekomstvisie voor de binnenvisserij. Hier was een brede vertegenwoordiging bij betrokken. Er kwamen een breed scala aan onderwerpen en acties aan bod. Uit de sector zelf, nu vertegenwoordigd in twee organisaties, kwam de vraag of met het oog op de toekomst een samenwerking tussen de twee organisaties van nut zou kunnen zijn, wellicht een PO binnenvisserij. LNV haakt hier nu op in en wil in deze een faciliterende rol innemen en gaf aan het LEI de opdracht onderzoek te doen naar de mogelijkheid om 1 PO in de binnenvisserij op te richten.

In 2009 is de uitkomst van de gesprekken over de toekomstvisie gemeld aan de 2e kamer.

3. Discussie naar aanleiding van conceptrapport

Ellen Hoefnagel neemt middels een power point presentatie het conceptrapport door. Tijdens en na deze presentatie ontstaan er discussies en worden aanvullingen of verduidelijkingen en ideeën gemeld.

Met betrekking tot het hoofdstuk over werkprogramma PO's heeft Derk Jan de volgende aanvulling: PO IJsselmeer (POIJ) stuurt jaarlijks het werkprogramma naar LNV. De afzet en omzet worden indirect via de heffingen, die een percentage van de omzet zijn, gemeld.

Er wordt wat langer stilgestaan bij het hoofdstuk 'Wat zijn de voordelen en nadelen van een PO'.

Voordelen

- Kennis over bovenstaande, gevat in werkprogramma, is van belang voor transparantie van de totale sector en beheer van de visvoorraden.
- Er zou een betere valorisatie van visproducten ontstaan.
- Grotere marktstabiliteit.
- PO-structuur heeft een zelfregulerende werking, dit willen beide partijen.
- Planning van activiteiten: visplannen.
- Heeft rationeel beheer van visbestanden tot gevolg.
- Om de visbestanden te beschermen en concurrerend te blijven, is het noodzakelijk dat de producenten anticiperen op de behoeften van de markt, en dit niet alleen inzake kwantiteit, maar ook inzake kwaliteit en regelmaat van het aanbod.
- Bij meer en regelmatiger aanlandingen van producten met een betere kwaliteit is iedereen gebaat, van producent (prijzen) en handelaar (aanbod) tot consument (betere waar voor zijn geld).

- Onder bepaalde voorwaarden zijn overeenkomsten, beslissingen en overlegpraktijken door erkende intersectorale organisaties in de visserijsector toegestaan. Vertegenwoordigers uit de vangstsector, de detailhandel en de verwerkende industrie in verschillende regio's kunnen bijvoorbeeld samenwerken aan de implementatie van maatregelen die van belang zijn voor de hele bedrijfstak. Om dit te stimuleren, mag worden afgeweken van de communautaire mededingingsregels.
- Certificering, streekvisproducten ontwikkelen wordt hiermee makkelijker.
- Sanctiemogelijkheid tegen aangeslotenen van de organisaties die de genomen besluiten niet naleven
- Financiële ondersteuning vanuit Brussel gedurende een periode.

Kwesties

- PO IJsselmeer (POIJ) heeft hier al ervaring mee, CvB niet.
- CvB denkt aan digitale veiling, POIJ heeft een vrijwillige verplichting, hoe gaan die twee zich tot elkaar verhouden?
- Visplannen moeten er zo wie zo komen vanwege VBC, in een VBC zijn echter niet alleen vissers betrokken maar meerdere partijen.

Nadelen

- PO bestaat uit producenten. Maar niet sportvissers, natuurbeheerders, waterschappen, en dergelijke.

Verslag discussie

Belangrijke doelstellingen (om meerwaarde te creëren) van een PO zijn:

- in balans brengen van vraag en aanbod;
- concentratie van aanbod promoten, kopers samenbrengen, via een (digitale) veiling of contracten;
- stabiliseren van de prijs;
- promoten duurzame visserij, bijvoorbeeld kuitzieke vis sparen.

Een PO moet aan zijn leden 'aanvoer beperkingen' op kunnen leggen, om de prijsvorming te kunnen sturen. Quotering is wellicht een idee.

Binnen een PO mogen sancties opgelegd worden, maar in de praktijk is dit lastig:

- vissers kunnen overstappen naar een andere PO als er meer dan een PO is;
- bestuur en leden van een PO hebben het laatste woord of er al of niet sancties opgelegd gaan worden.

Bij een landelijke PO is sanctioneren wellicht makkelijker vanwege de geografische spreiding van de leden dat de afstand tussen het bestuur en de leden vergroot en sanctionering anoniemer, minder persoonlijk en professioneler maakt..

De vraag is ook of het mogelijk is de PO-regels voor niet-leden te laten gelden (extension de regime). Het is niet te voorkomen dat er nog andere PO's opgericht worden, wellicht kan LNV middels het werkprogramma een drempel opwerpen om het ontstaan van meerdere PO's tegen te gaan.

Lidmaatschap van een PO aantrekkelijk maken is het devies. Hoe kan dit gedaan worden? Registratie, betere visprijzen, uitsluiting van visplan voor niet leden.

Men besluit dat het genoemde nadeel dat van een PO geen sportvissers lid kunnen worden, niet relevant is. Wel is het misschien mogelijk sportvissers die als economische activiteit aan visvangsttoerisme doen, vergunningen te verhuren of van hen te huren. En hun vangsten zouden via de PO verhandeld kunnen worden.

Een probleem is dat in de binnenvisserij veel vissers een eigen handel en rokerij hebben; willen zij wel concentratie van aanbod, willen zij wel meedoen aan IPO?

Een ander probleem is de verschillende sentimenten die de leden van de twee organisaties over en weer van elkaar hebben. Willen de leden wel een PO?

Voordelen samenwerking tussen CvB en POIJ

Organisatorisch:

- schaalvergroting;
- professionalisering;
- meer organisatorische efficiëntie.

Centralisering:

- 1 kantoor;
- krachtiger positie;
- handel;
- marketing (certificering);
- beheer
-

Economische aspecten:

- subsidie voor vijf jaar;
- creatie van meerwaarde.

Het is wel noodzakelijk dat er een sanering komt in de binnenvisserij om de professionele bedrijven over te houden.

Het LEI ontwikkelt voor overheden en bedrijfsleven economische kennis op het gebied van voedsel, landbouw en groene ruimte. Met onafhankelijk onderzoek biedt het zijn afnemers houvast voor maatschappelijk en strategisch verantwoorde beleidskeuzes.

Het LEI is een onderdeel van Wageningen UR (University & Research centre). Daarbinnen vormt het samen met het Departement Maatschappijwetenschappen van Wageningen University en het Wageningen UR Centre for Development Innovation de Social Sciences Group.

Meer informatie: www.lei.wur.nl